

Wprowadzenie

Przekazana do rąk Czytelnika monografia zawiera teksty dotyczące funkcjonowania współczesnych ludzi napisane z perspektywy nauk społecznych. Wiek XXI zainicjował wiele zmian we wszystkich obszarach życia, również w sposobie realizacji podstawowych ról społecznych i zadań życiowych.

Przeobrażenia na rynku pracy, w szczególności jego niestabilność, przyczyniły się do zmiany stosunku współczesnego człowieka nie tylko do kariery zawodowej, ale też do zmiany planów dotyczących rodziny. Zmieniły się też poglądy na tak zwany sukces życiowy. Praca wciąż stanowi jedną z podstawowych wartości. Jest jednak bardziej niż kiedyś postrzegana jako warunek konieczny uzyskania poczucia zadowolenia z życia. Aktywność zawodowa stanowi ważne źródło satysfakcji lub dyssatisfakcji, ale nie jedyne. Znacznym zmianom podlegają także relacje interpersonalne, w jakie wchodzi współczesni. Zmiany nie dotyczą już tylko funkcjonowania w związkach intymnych. Zmienia się charakter relacji rodzic – dziecko i relacji przyjacielskich oraz relacji najstarszej generacji w rodzinie z generacjami młodszymi. Zaniepokojenie specjalistów wzbudza spływanie relacji międzyludzkich. Pojawiają się także nowe formy poszukiwania kontaktu z drugą osobą i nowe formy kontaktów (np. Facebook). Podejmowanych jest wiele nowych aktywności, z którymi poprzednie pokolenia nie miały do czynienia. Wiąże się to z rozwojem nowych technologii informacyjnych i postępem technologicznym. Realizacja roli partnera, pracownika, przyjaciela może dziś przebiegać zupełnie nowymi kanałami w związku z różnorodnością dostępnych mediów. Wiąże się to jednak również z pojawianiem się coraz to nowszych kategorii sytuacji niebezpiecznych. Zagrożenia współczesnego świata oraz wyzwania, przed jakimi staje współczesny człowiek, nabierają zatem zupełnie nowego charakteru. Wymusza to poszukiwanie nowych sposobów radzenia sobie z różnymi zagrożeniami dla zdrowia, życia, poczucia bezpieczeństwa, wieloma patologiami społecznymi, zjawiskiem wykluczenia oraz nowych możliwości udzielania wsparcia społecznego. Przykładem może być współcześnie obserwowany, nowy sposób postrzegania osób z niepełnosprawnością i seniorów, których miejsce w społeczeństwie ulega zmianie. Współczesny świat to świat nowych idei, wartości i autorytetów – choć wielu mówi o ich niedostatku. Wszystkie wspomniane powyżej zjawiska determinują konieczność rewidowania zastanych koncepcji dotyczących różnych obszarów funkcjonowania współczesnych ludzi.

Teksty zebrane w niniejszym tomie podejmują ważne problemy współczesnych ludzi związane między innymi z pracą, życiem intymnym, rodziną i zdrowiem. Wśród autorów znajdują młodzi adepci nauk o człowieku i społeczeństwie, którzy na łamach książki dzielą się z Czytelnikiem własnym spojrzeniem i doświadczeniami dotyczącymi problematyki funkcjonowania współczesnego człowieka we wszystkich obszarach jego aktywności.

Publikacja składa się z siedmiu części. Pierwsza część pt. *Praca i jej miejsce w życiu współczesnego człowieka* składa się z rozdziałów o charakterze teoretyczno--empirycznym dotyczących specyficznych problemów związanych z realizacją roli zawodowej. Podjęta została w nim problematyka wartości w zarządzaniu u przyszłych menedżerów oraz wartości pracy w Polsce. Autorzy poruszyli także kwestie związane z płacą minimalną i walką z ubóstwem. Omówiono ponadto współczesne zagrożenia, pojawiające się w miejscu pracy, takie jak lobbing. Zwrócono też uwagę na znaczenie aktywnej polityki w procesie zatrudniania w zwalczaniu bezrobocia.

W części drugiej zatytułowanej *Obraz współczesnych relacji interpersonalnych* skoncentrowano się na zagadnieniu jakości funkcjonowania współczesnych rodzin oraz związków intymnych. Poruszono w nim problem radzenia sobie i wartościowania zadań rozwojowych z nimi związanych przez młodych dorosłych w kontekście przemian współczesnego świata. Podjęto także rozważania nad znaczeniem przywiązania współczesnych kobiet dla ich zależności od partnera oraz poziomu konfliktów interpersonalnych w związku. Szczególną uwagę w tej części pracy poświęcono „czarnej triadzie osobowości” (wysokiego poziomu trzech skorelowanych ze sobą cech osobowości człowieka: narcyzmu, makiawelizmu oraz psychopatii). Przedstawiono też badania poświęcone satysfakcji z relacji intymnych młodych dorosłych, tworzących związki kohabitacyjne. W tej części monografii zwrócono również uwagę na problemy związane z funkcjonowaniem osób otyłych i z nadwagą w rodzinie oraz problemy wychowania i relacje przywiązaniowe wśród opiekunów zastępczych, jakimi są dziadkowie.

Część trzecia prezentowanej monografii pt. *Postęp technologiczny w życiu współczesnych ludzi* dotyczy problematyki wykorzystania treści z mediów społecznościowych, feudalizmu informacyjnego, a także technologii informacyjno-komunikacyjnych na tle różnic pokoleń powiązanych z wykluczeniem społecznym. Podjęto w nim również zagadnienie generacji Y oraz jej udział we wszechobecnych mediach, również w Internecie. Doceniono rolę mediów w kształtowaniu psychiki współczesnych, w szczególności osób młodych.

Istotnym problemem podjętym w części czwartej monografii zatytułowanej *Wyzwania i zagrożenia XXI wieku w ujęciu psychologów* są podstawowe kwestie pomiaru zmiennych psychologicznych. Kolejnym, równie ważnym zagadnieniem jest seksualizacja dziewcząt i sprzyjające temu współczesne zjawiska społeczne. Autorzy zaprezentowanych w tym rozdziale artykułów skupili się również na regulacyjnej roli emocji i inteligencji emocjonalnej dla zdrowia człowieka. Podjęto zagadnienie rozpoznawania i zapamiętywania twarzy w kontekście różnych sytuacji, w których uczestniczy postrzegający podmiot ze wskazaniem możliwych praktycznych zastosowań nowej wiedzy na ten temat. Ostatni z rozdziałów przedstawionych w tej części pracy dotyczy funkcji refleksyjnej i jej znaczenia w programach treningowych skierowanych do rodziców.

Autorzy tekstów zebranych w części piątej pt. *Współczesny wymiar niepełnosprawności* swoją uwagę zwrócili na wyzwania i zagrożenia, przed jakimi stają osoby niepełnosprawne. Podjęto w nim problem zmęczenia życiem codziennym opiekunów osób z paraplegią, orientacji przestrzennej osób niewidomych i słabowidzących, a także poruszono zagadnienie twórczości

młodzieży z niepełnosprawnością złożoną. Na uwagę zasługują również treści dotyczące alternatywnych metod kontrolowania urządzeń elektronicznych, potraktowanych jako wsparcie osób ograniczonych ruchowo oraz roli komunikacji niewerbalnej w relacji niewidomy–widzący. Autorzy kolejnych rozdziałów zawartych w tej części książki poruszają temat jakości życia osób niepełnosprawnych w kontekście ich marzeń o małżeństwie oraz jakości życia ich opiekunów – pracowników warsztatów terapii zajęciowej.

Część szóstą monografii pt. *Wybrane aspekty funkcjonowania współczesnych seniorów* otwiera rozdział poświęcony mobilności seniorów w Europejskim Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej. Autorki kolejnego rozdziału przybliżają zagadnienie zaburzeń funkcji poznawczych, które traktują jako wyzwanie dla starzejących się społeczeństw – a takim jest społeczeństwo polskie. W tej części monografii podjęto także próbę określenia potrzeb i oczekiwań osób starszych na przykładzie mieszkańców Gdańska oraz rozpoznano znaczenie aktywności własnej seniorów dla ich kondycji intelektualnej.

W ostatniej, siódmej, części monografii pt. *Współczesna kultura i jej wartości – wyzwanie czy zagrożenia dla społeczeństwa XXI wieku* prezentowane treści dotyczą kultury „szybkostrzelnej”, anonimowości współczesnych przestrzeni miejskich oraz zmienności autorytetów w dzisiejszym świecie. Podjęto w nim także próby usystematyzowania nazw współczesnych centrów handlowych Polsce oraz określenia roli krytyka muzyki z perspektywy: muzyka, słuchacza i krytyka. Autorzy analizowali ponadto kondycję i perspektywy moralne człowieka ponowoczesnego według Zygmunta Baumana oraz wychowanie w XXI wieku w kontekście rozważań Floriana Znanieckiego. Podjęto również zagadnienia związane z problemami, z jakimi współczesny odbiorca – konsument sztuki musi się zmierzyć w najnowszej prozie polskiej.

Niniejsza monografia ma charakter interdyscyplinarny i stanowi efekt współpracy doktorantów i naukowców różnych generacji pracujących w ośrodkach akademickich w całym kraju. Poświęcony jest aktualnym, z perspektywy obserwowanych zmian współczesnego świata, problemom człowieka. Redaktorki mają świadomość, że w związku ze skalą zmian zachodzących w funkcjonowaniu współczesnych ludzi, nie sposób ukazać wszystkich ich obszarów ani oddać w całej okazałości stopnia ich subiektywnej ważności i złożoności dla każdego. Niniejsza publikacja stanowi jednak nie tylko próbę przybliżenia problemów współczesnych ludzi z wielu punktów widzenia, ale przede wszystkim próbę rozbudzenia w Czytelniku zainteresowania bogactwem aktywności współczesnych oraz zasobów i ograniczeń rozwoju zawartych w kontekście życia.

Składamy serdeczne podziękowania Recenzentom za ich wnikliwe i życzliwe uwagi, dzięki którym teksty zebrane w tomie zyskały na jakości. Podziękowania kierujemy do Profesorów: Hanny Solarczyk-Szwec, Romana Lepperta, Bogdana Pietrulewicz, Romana Ossowskiego, Magdaleny Czachorowskiej, Stanisława Kowalika, Wojciecha Otrębskiego oraz Pani Doktor Żanety Stelter.

Bydgoszcz, zima 2013–2014

Hanna Liberska,
Alicja Malina
Dorota Suwalska-Barancewicz